

S

sygn. akt: I C 1415/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. K.**

przeciwko **Bankowi (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.**

o zapłatę i ustalenie lub zapłatę i ustalenie

zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 171.761 zł 74 gr (sto siedemdziesiąt jeden tysięcy siedemset sześćdziesiąt jeden złotych siedemdziesiąt cztery grosze) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17 października 2023 r. do dnia zapłaty,

zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 47.271,73 CHF (czterdzieści siedem tysięcy dwieście siedemdziesiąt jeden franków szwajcarskich siedemdziesiąt trzy centymy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17 października 2023 r. do dnia zapłaty,

ustala, że umowa kredytu nr (...) z dnia 14.09.2007 r. zawarta przez powoda z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w G. w dniu 21 września 2007 r. jest w całości ex tunc nieważna,

w pozostałym zakresie powództwo oddala,

zasądza od pozwanego na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 11.817 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w tym kwotę 10.817 (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 1415/21

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 27 grudnia 2021 r. przeciwko Bankowi (...) S.A. w G. powód A. K. wniósł o:

zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 171.761,74 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

co do kwoty 121.311,15 zł od dnia 23.10.2021 r. do dnia zapłaty,

co do kwoty 50.450,59 zł od dnia 02.12.2021 r. do dnia zapłaty,

zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 47.271,73 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 23.10.2021 r. do dnia zapłaty ewentualnie zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 210.184,29 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 23.10.2021 r. do dnia zapłaty,

ustalenie, że umowa kredytu nr (...) z dnia 14.09.2007 r. zawarta przez powoda z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w G. w dniu 21 września 2007 r. jest w całości ex tunc z mocy prawa nieważna,

ewentualnie,

zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 34.846,07 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 23.10.2021 r. do dnia zapłaty,

zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 20.331,32 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 23.10.2021 r. do dnia zapłaty ewentualnie zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 90.399,15 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 23.10.2021 r. do dnia zapłaty,

ustalenie, że bezskuteczne w stosunku do powoda są klauzule umowne zawarte w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6, § 17 umowy kredytu nr (...) z dnia 14.09.2007 r. zawartej przez powoda z poprzednikiem prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G. w dniu 21.09.2007 r.

Nadto, powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego rzecz powoda kosztów procesu – w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że jako konsument zawarł z pozwanym bankiem umowę o kredyt indeksowany do waluty obcej. W ocenie powoda umowa jest nieważna jako sprzeczna z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa tj. art. 69 ust. 1 i 2 ustawy prawo bankowe, art. 353¹ k.c. oraz zasadami współżycia społecznego. Ponadto, umowa zawiera postanowienia abuzywne tj. § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6, § 17. Nie zostały one indywidualnie uzgodnione z powodem, a prawa i obowiązki w nich określone zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W ocenie strony powodowej eliminacja klauzul niedozwolonych skutkuje brakiem możliwości dalszego wykonywania umowy kredytu, a tym samym prowadzi do jej nieważności. Jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia o zapłatę wskazany został art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c., zaś roszczenia o ustalenie art. 189 k.p.c.

(pozew k. 4-67)

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank (...) S.A. (dalej: Bank) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia zasądzającego te odsetki do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że zgłoszone w pozwie roszczenia uznaje za bezzasadne w całości, tak co do zasady jak i co do wysokości. Wskazał, że (...) Bank S.A. z siedzibą w G. zawarł z powodem umowę kredytu, a pozwany jest jego następcą prawnym. Pozwany przyznał, że kredyt został wykorzystany przez powoda. Pozwany podniósł zarzut braku interesu prawnego powoda w żądaniu o ustalenie. Ponadto, wskazał że nie był w jakimkolwiek stopniu wzbogacony względem powoda.

Jednocześnie pozwany zaprzeczył m.in. temu, że:

- pozwany nie udzielił stronie powodowej pełnej i rzetelnej informacji na temat mechanizmów działania zawartych w umowie kredytu,

- pozwany nie przedstawił rzetelnej informacji na temat oferowanej umowy,

- strona powodowa nie była świadoma ryzyka związanego z zawarciem umowy indeksowanej do (...),
- pozwany nie przedstawił pełnej i rzetelnej informacji na temat charakteru prawnego i ekonomicznych konsekwencji oferowanego kredytu obciążonego klauzulami indeksacyjnymi,
- umowa kredytu prowadzi do nieuzasadnionego prawnie i ekonomicznie naruszenia ekwiwalentności świadczeń strony powodowej i pozwanego,
- umowa kredytu została ukształtowana z pominięciem równowagi kontraktowej, bowiem klauzula indeksacyjna z góry zakłada nierównomierne rozłożenie ryzyka walutowego,
- pozwany nie poinformował strony powodowej o potencjalnych granicach ryzyka kursowego i jego wpływie na wysokość miesięcznych rat kredytu,
- umowa kredytu nie zawiera sposobu wskazania kursów (...) służących do ustalania kwoty kredytu w dniu jego uruchomienia i rat kredytu w dniu ich spłaty, w tym sposobu ustalania marży kursowej,
- postanowienia umowne nie zostały ze stroną powodową indywidualnie uzgodnione,
- umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne zawarte w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6, § 17;
- umowa kredytu jest nieważna w całości lub jakiegokolwiek części;
- strona powodowa wpłaciła na rzecz pozwanego, w okresie objętym pozwem, kwotę 171.761,74 zł oraz 47.271,73 CHF (względnie 210.184,29 zł), a wysokość rzekomej nadpłaty wynosi 34.846,00 zł oraz 20.331,32 CHF (względnie 90.399,15 zł).

(odpowiedź na pozew k. 311-354)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Bank (...) S.A. w G. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z/s w G..

(bezsporne, wydruk z KRS k. 71-79 oraz k. 358-366)

Powód w dniu 16 sierpnia 2007 r. podpisał wniosek kredytowy o kredyt w kwocie 357.977 zł, jako walutę kredytu oznaczył (...), w banku (...) S.A. z/s w G.. Kredyt miał być przeznaczony na zakup nieruchomości na rynku pierwotnym. We wniosku wskazał, że jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę i osiągał dochód w (...). W treści wniosku kredytowego znajdowała się informacja, że oprocentowanie może ulec zmianie przed zawarciem umowy kredytu i jest zmienne w okresie kredytowania.

Powód składając wniosek o kredyt podpisał oświadczenie, że przedstawiono mu ofertę kredytu hipotecznego G. M. Banku w złotych polskich oraz że wybrał kredyt w walucie obcej, będąc uprzednio poinformowany o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej. Ponadto, oświadczył, że został poinformowany przez G. M. Bank o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej.

(dowód: wniosek kredytowy z zał. k. 101-104 oraz k. 376-377, oświadczenie kredytobiorcy – k. 379, zawiadomienie dotyczące prawa odstąpienia od umowy – k. 381, zeznania powoda – k. 620v-621)

Następnie powód, jako konsument, zawarł w dniu 21 września 2007 r. z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w G. – umowę kredytu nr (...) sporządzoną dnia 14.09.2007 r. Powód do zawarcia umowy upoważnił W. K..

Zgodnie z § 1 ust.1 umowy bank udzielił powodowi kredytu w kwocie 366.056,89 zł indeksowanego kursem (...), zastrzegając w zdaniu trzecim tego ustępu, że w dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie do której indeksowany

jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17.

Zgodnie z § 1 ust. 1 zdanie 2 oraz § 1 ust. 2 kredyt przeznaczony był na budowę samodzielnego lokalu mieszkalnego realizowanego przez Spółdzielnię (...) z siedzibą w O. (357.977 zł), prowizję z tytułu udzielenia kredytu (7.879,89 zł), opłaty sądowej za wpis hipoteki (200 zł).

Oprocentowanie kredytu jest zmienne i ulega zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakiej nastąpiła wypłata kredytu (a w przypadku wypłaty w transzach – pierwszej transzy kredytu) najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3 (§ 8 ust. 1 umowy). Szczegółowy sposób wyliczenia indeksu L3 został określony w § 8 ust. 2 umowy. Oprocentowanie kredytu na dzień sporządzania umowy wynosiło 4,750% w skali roku i stanowi sumę marży Banku w wysokości 1,350 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 1,00 punktu procentowego do czasu przedstawieniu w Banku odpisu z Księgi Wieczystej dla każdej z nieruchomości. (§ 2 ust. 1 i ust. 2 umowy).

Umowa przewidywała, że kredyt zostanie wypłacony w transzach po spełnieniu warunków w niej określonych i po złożeniu pisemnego wniosku o wypłatę złożonego na formularzu, przelewem na rachunek wskazany przez kredytobiorcę (§ 7 ust. 1-2 umowy). Zgodnie z § 7 ust. 2 umowy zastrzeżono, że każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank.

Wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie, do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, chyba że strony podejmą odmiennie ustalenia w tym zakresie (§ 9 ust. 7 umowy).

Splata kredytu wraz z odsetkami miała następować w 360 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych, nie później niż w tym samym dniu kalendarzowym każdego miesiąca, w którym nastąpiła wypłata pierwszej transzy kredytu. Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, miało następować z datą wpływu środków do banku, według kursu sprzedaży waluty dla której jest indeksowany kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 1 ust. 5 umowy, § 10 ust. 1 oraz § 10 ust. 6 umowy).

Po upływie terminu przewidzianego na wypłatę ostatniej transzy kredytu, Bank miał przesłać kredytobiorcy oraz jeżeli było ustanowione poręczenie, także poręczycielom, harmonogram spłat kredyt; harmonogram stanowił integralną część umowy. Niedostarczenie powyższego dokumentu nie zwalniało kredytobiorcy z obowiązku zapłaty raty (§ 10 ust. 2 lit. c).

Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy kredytu kredytobiorca oświadczył, że ustanawia na nieruchomości na rzecz banku hipotekę kaucyjną w złotych polskich do kwoty 170 % kwoty kredytu dla zabezpieczenia spłaty kapitału kredytu, odsetek, opłat, prowizji i innych należności mogących powstać w wykonaniu umowy, w tym szczególności różnic kursowych.

W § 17 umowy wskazano zaś, że:

do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,

kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,

kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,

do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Bank S.A.,

obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określane są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (www.gemoneybank.pl).

W § 11 ust. 3 umowy zostało zawarte oświadczenie kredytobiorcy, że postanowienia niniejszej umowy zostały z nim indywidualnie uzgodnione.

(dowód: umowa kredytu z zał. k. 80-98 oraz k. 368-372, pełnomocnictwo – k. 374)

Umowa została zawarta na wzorcu umownym, w którym powód nie mógł wprowadzić istotnych zmian.

(dowód: zeznania powoda – k. 620v-621, oświadczenie o dostarczeniu wzorców umownych – k. 383)

Na wniosek powoda kredyt został wypłacony w następujących transzach:

- w dniu 28.09.2007 r. w kwocie 127.988,53 zł stanowiącą równowartość kwoty 57.753,95 CHF po kursie 2, (...),

- w dniu 16.01.2008 r. w kwocie 229.988,47 zł stanowiącą równowartość kwoty 107.066 CHF po kursie 2, (...).

Ponadto, zostały kredytowane również koszty w dniu 28.09.2007 r. w wysokości 8.079,90 zł stanowiące równowartość kwoty 3.646 CHF po kursie 2, (...).

(dowód: pismo pozwanego wraz z zestawieniem – k. 108-115 oraz k. 391-397, wnioski o wypłatę k. 105-107 oraz k. 385, 387-388 potwierdzenie transakcji – k. 386,389)

W dniu 02.06.2008 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu dotyczący zabezpieczenia hipotecznego nieruchomości.

(dowód: aneks z dnia 02.06.2008 r. – k. 99-100 oraz k. 453)

Od dnia 25.10.2007 r. do 29.07.2013 r. kredyt był spłacany przez powoda w PLN, zaś od 30.07.2013 r. do chwili obecnej w (...). Powód od dnia zawarcia umowy do dnia 29.07.2013 r. uiścił na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych łącznie 171.761,74 zł, zaś od 30.07.2013 r. do 28.06.2021 r. kwotę 48.043 CHF.

(dowód: pismo pozwanego wraz z zestawieniem – k. 108-115 oraz k. 391-397, potwierdzenie transakcji – k. 399-451)

Powód pismem z dnia 19.10.2021 r. oraz 29.11.2021 r. wezwał pozwanego do zapłaty w związku z nieważnością umowy kredytu. Pozwany nie uznał roszczeń powoda.

(dowód: pismo powoda wraz z potwierdzeniem nadania – k. 122-127, k. 137-142, pismo pozwanego – k. 128-136, 143-147)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powoda o zapłatę kwoty 171.761,74 zł i 47/271,73 CHF zostało uwzględnione w całości. Żądanie powoda o ustalenie, że zawarta między stronami umowa kredytu nr (...) z dnia 14.09.2007 r. zawarta przez powoda z poprzednikiem prawnym pozwanego w dniu 21 września 2007 r. jest w całości ex tunc z mocy prawa nieważna, Sąd uznał za zasadne. Oddaleniu podlegało roszczenie o zapłatę w nieznacznej części tj. dotyczące części odsetek

od zasądzonej kwoty. W ocenie Sądu, mimo, że sama konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, to jednak zawiera ona postanowienia niedozwolone, których eliminacja skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt i niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania świadków i powoda nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Świadkowie K. G. (k. 570-578) i R. K. (k. 588-596) wskazali, że nie pamiętają powoda ani szczegółów związanych z procesem udzielania powodowi kredytu. Zeznali na okoliczność ogólnej zasady udzielenia kredytów u poprzednika prawnego pozwanego.

Powód domagał się zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 171.761,74 zł oraz 47/271,73 CHF i ustalenia, że zawarta między stronami umowa kredytu nr (...) z dnia 14.09.2007 r. zawarta przez powoda z poprzednikiem prawnym pozwanego w dniu 21 września 2007 r. jest w całości ex tunc z mocy prawa nieważna. Tytułem żądania ewentualnego, wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 34.846,07 zł oraz 20.331,32 CHF i ustalenie, że bezskuteczne w stosunku do powoda są klauzule umowne zawarte w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6, § 17 umowy kredytu nr (...) z dnia 14.09.2007 r. zawartej przez powoda z poprzednikiem prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G. w dniu 21.09.2007 r.

Dla oceny zasadności roszczeń powoda konieczne zatem będzie ustalenie w następującej kolejności:

- dokonanie oceny, czy zawarta umowa jest ważna i jaki jest jej rzeczywisty charakter,
- analiza umowy w zakresie zawarcia w niej klauzul abuzywnych dot. mechanizmu indeksacji ewentualnego wpływu ww. klauzul na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień,
- ocena zasadność roszczenia o zapłatę.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że powód wbrew twierdzeniom pozwanego miał interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy na podstawie art. 189 k.p.c. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powód ma interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domaga się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Zgodnie z treścią przepisów art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności

prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Kredyt udzielony powodowi miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na (...). Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do (...) co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, w tym umowie kredytu, jak również zeznaniach powoda i świadków. Sporne były natomiast między stronami jej określone postanowienia oraz inne około kontraktowe czynności wzajemne stron. Sąd, zatem w pierwszej kolejności odnie się do samej umowy kredytu, która ze swej istoty charakteryzuje się skomplikowaną siatką pojęć zawartych w jej postanowieniach.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1896) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zawarta przez strony 21 września 2007 r. (sporządzona 14.09.2007 r.) umowa jest właśnie taką umową kredytu. W wykonaniu umowy bank wydał (udostępnił) kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych. Kredytobiorca zaś był zobowiązany do zwrotu w ratach kredytowych, z odsetkami i należnościami okołoumownymi. Zawarte w niej były elementy przedmiotowo istotne umowy kredytowej. Bank udzielał kredytu w kwocie 366.056,89 zł, a kredytobiorca miał to zwrócić uiszczając 360 miesięcznych rat kapitałowo-odsetkowych.

Oceny postanowień przedmiotowej umowy nie zmienia fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednie do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie (...).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowy kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Istotą kredytu indeksowanego - z którym mamy do czynienia na gruncie niniejszej sprawy - jest dodatkowo to, że strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu wyrażona początkowo w walucie polskiej (366.056,89 zł) zostanie, w drodze indeksacji, przeliczona na walutę obcą i oprocentowana w sposób wskazany z umowy. Powód wnioskował o kredyt określając jego kwotę jako indeksowaną do waluty wymienialnej, tj. franka szwajcarskiego (...), który został wypłacony zgodnie z umową w złotówkach, zaś wysokość zadłużenia w walucie kredytu (...), obliczana była według kursu kupna waluty względem waluty krajowej, tj. złotych polskich, w momencie wypłaty środków pieniężnych (§ 7 ust. 2 umowy). W momencie wypłaty kredytu w złotówkach, po stronie powoda powstało zatem zobowiązanie do zwrotu równowartości tej kwoty w walucie indeksacji.

W świetle postanowień umowy kredytu sporządzonej 14 września 2007 r. nie budzi zatem wątpliwości, że strony zgodnie postanowiły, że kredyt adekwatnie do postulatów powoda zostanie mu udzielony i wypłacony w złotych polskich i w tej samej walucie będzie odbywała się jego spłata, przy założeniu jednak, że w obu przypadkach będzie on indeksowany do kursu waluty obcej, czyli franka szwajcarskiego.

W świetle powyższego przyjąć należy, że faktyczna wysokość zobowiązania powoda w chwili podpisywania umowy była znana. Kwota udzielonego kredytu została ściśle oznaczona w umowie – 366.056,89 zł. Kredytobiorca zobowiązany był do zwrotu tego świadczenia (udzielonego i wykorzystanego kredytu), tyle że według wartości ustalonej w klauzuli indeksacyjnej, dopuszczalnej z punktu widzenia art. 69 Prawa bankowego. W sposób oczywisty jest to związane z ryzykiem, że na przestrzeni obowiązywania umowy dojdzie do zmiany wartości tej waluty w porównaniu do polskiego złotego. Ryzyko to rekompensowane jest niższym oprocentowaniem tego typu kredytów. Różnica pomiędzy kursem kupna, a kursem sprzedaży waluty jest też oczywista dla każdego przeciętnego konsumenta. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt II CSK 429/11, biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa) ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu. Oznacza to, że w umowę kredytu bankowego co do zasady wpisana jest niepewność co do wielkości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę.

Wykorzystanie mechanizmu indeksacji, w ocenie Sądu, co do zasady nie narusza natury kredytu i przepisów Prawa bankowego. Umowy kredytów indeksowanych do waluty mogą być zawierane również obecnie - po nowelizacji Prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r., która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, element przedmiotowo istotny umowy stanowi też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a). Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - prawo bankowe.

Nadto umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powoda określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielony w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie powód pozyskiwał środki na spłacenie pozwanemu kwoty kredytu, a nadto jak pozwany księgował te kredyty w swoich księgach rachunkowych po ich udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym z niewątpliwie dopuszczonym przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w (...). Powód zawierając umowę nie znajdowała się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działała w warunkach konieczności finansowej. Również właściwości osobiste powoda nie wskazują na wykorzystanie wyjątkowej przewagi banku.

Przedstawione okoliczności pozwalają uznać, że powód miał świadomość zarówno rodzaju zawartej z pozwanym umowy kredytu, jak też wiążących się z tym konsekwencji prawnych i finansowych, w tym ryzyka kursowego. Powód składając wniosek o kredyt (oświadczenie k. 379) oświadczył, że jest świadomy ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego oraz ryzyka związanego z oprocentowaniem kredytu wg zmiennej stopy procentowej.

Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Odnosząc się z kolei do podniesionych przez powoda zarzutów dotyczących niedozwolonego charakteru poszczególnych postanowień umowy należy wskazać, co następuje.

Kwestionowane przez powoda postanowienia zostały zawarte w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2 § 10 ust. 6, § 17. W § 1 ust. 1 zdaniu trzecim umowy wskazano, że kwota kredytu zostanie przeliczona z PLN do (...) według kursu kupna waluty (...) według tabeli stosowanej przez Bank, zaś § 7 ust. 2 zdanie czwarte określał zasady przeliczenia wypłat każdej z transz kredytu w PLN po przeliczeniu według kursu kupna (...) określonego w tabeli banku. Natomiast § 10 ust. 6 określał zasady przeliczeń spłaty tj. uiszczona w PLN kwota miała być przeliczana do waluty (...) według kursu sprzedaży (...) określonego w tabeli banku. Zasady tworzenia tabeli banku zostały określone w § 17 umowy.

Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

Konieczne jest też ustalenie czy opisane wyżej postanowienia dotyczą świadczeń głównych stron czy tylko się do nich pośrednio odnoszą.

Przez „główne” świadczenia stron rozumiano przede wszystkim te, które są objęte postanowieniami przedmiotowo istotnymi danej umowy nazwanej (tak też M. Jagielska, Niedozwolone klauzule; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: System PrPryw, t. 5, 2019, s. 804; ponadto wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, Legalis; wyr. SA w Warszawie z 29.12.2010 r., VI ACa 403/10, Legalis). W praktyce oznaczać to będzie najczęściej postanowienia "określające" cenę albo wynagrodzenie (przede wszystkim wysokość), na co przepis wprost wskazuje, oraz "określające" świadczenie wzajemne przedsiębiorcy (towar, usługę). Przy ustalaniu, czy dane postanowienie określa "główne" świadczenie strony, zwłaszcza w przypadku umów nienazwanych, za użyteczne należy uznać dokonane w polskiej doktrynie rozróżnienie **świadczeń "głównych" i "ubocznych"** (zob. np. R., O., Zobowiązania 2014, s. 49). Na tej podstawie wypadnie np. uznać, że postanowienie dotyczące odsetek należnych w przypadku opóźnienia zapłaty ceny nie "określa" świadczenia głównego w postaci ceny, tylko dotyczy świadczenia ubocznego. Podobnie rzecz się przedstawia, gdy chodzi o klauzule, których zastosowanie wywiera wpływ na wysokość świadczenia "głównego", np. klauzule waloryzacyjne (tak M. Jagielska, Niedozwolone klauzule; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: System PrPryw, t. 5, 2019, s. 806; zob. też post. SN z 6.1.2005 r., III CZP 76/04, Prok. i Pr. 2005, Nr 11, poz. 40; uchw. SN z 29.6.2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, Nr 7–8, poz. 87; wyr. SA w Warszawie z 16.1.2019 r., V ACa 814/17, Legalis; odmiennie K. Zagrobelny, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2017, s. 743). Zakres zastosowania wyłączenia ogranicza także, fakt posłużenia się przez ustawodawcę terminem "postanowienie określające główne świadczenie", a nie "dotyczące" takiego świadczenia. Ten ostatni termin wydaje się szerszy. Nie jest zatem zasadne stawianie znaku równości między tymi terminami (tak Ł., Ochrona 2001, s. 99); zob. też wyr. (...) z 30.4.2014 r. (C-26/13, Á. K. i H. R. v. (...), EU:C:2014:282). Powyższe oznacza, że sformułowanie "postanowienia określające główne świadczenia stron" należy co do zasady rozumieć wąsko (por. wyr. SA w Łodzi z 20.7.2017 r., I ACa 1512/15, orzeczenia.ms.gov.pl; wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, L.; wyr. SA w Katowicach 20.12.2017 r., I ACa 538/17, L.. Ponadto zob. wyr. SN z 8.11.2012 r., I CSK 49/12, L., oraz wyr. SN z 4.11.2011 r., I CSK 46/11, L., w których przyjęto, że zasięg pojęcia "świadczenie główne" musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy) (patrz: KC T. I red. Pietrzykowski 2020, wyd. 10/Popiołek).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

Nie ulega wątpliwości, że powód zawarł umowę jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez pozwanego na żadnym etapie postępowania.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez powoda jako niedozwolone, wskazać trzeba, że postanowienia w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2 § 10 ust. 6, § 17 dotyczyły tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) według kursu kupna tej waluty opublikowanej w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 7 ust. 2 umowy). Następnie raty potrącane w PLN miały być przeliczane na (...) według kursu sprzedaży publikowanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 10 ust. 6 umowy).

Mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu został opisany w § 17 umowy, zgodnie z którym:

- do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,

- kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,

- kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,

- do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym **skorygowane o marżę (...) Bank S.A.,**

- obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określane są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (www.gemoneybank.pl).

Wskazać należy, że mechanizm ustalania marży kupna/sprzedaży nie został wyjaśniony w umowie. W żaden sposób nie zdefiniowano, jak obliczona jest marża, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie jej ustalania.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powód mógł wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej mu odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nim wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano kwestii wysokości marży kupna/sprzedaży. Do odpowiedzi na pozew zostało załączone oświadczenie powoda dotycząc tego, że otrzymał wzór umowy, z którego klauzule miały zostać przeniesione do umowy, którą zamierzały zawrzeć strony (oświadczenie k. 383). Powód zeznał „Bank nie ustalał ze mną w jaki sposób będzie ustalał marżę dla potrzeb ustalenia kursu (...). (...) Pracownik banku nie informował mnie o dwóch rodzajach kursu, to jest kupna i sprzedaży. Nie było też mowy o tabeli kursowej banku i w jaki sposób jest tworzona. (...) Wiedziałem że bank dolicza do kursu marżę, ale nie wiedziałem jak ją ustala. (...) Nie miałem informacji, że mogę coś negocjować.” (zeznania powoda k. 620v-621).

W ocenie Sądu powód wykazał, że postanowienia umowne nie były z nim uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Potwierdzają to zaznania powoda opisujące przebieg czynności poprzedzających zawarcie umowy. Nie zostało wykazane aby powód mógł cokolwiek istotnego dla konstrukcji tej umowy negocjować. Nie podważa tego ustalenia zawarty w § 11 ust. 3 umowy zapis o rzekomym indywidualnym uzgodnieniu warunków umowy. W istocie przeczą temu zaznania powoda opisujące przebieg czynności poprzedzających zawarcie umowy. W ocenie Sądu zapis ten ma typowo blankietowy charakter. Nie zostało wykazane aby powód mógł cokolwiek istotnego dla konstrukcji tej umowy negocjować.

W ocenie Sądu należy zatem uznać, że postanowienia odwołujące się do marży i możliwości jej samodzielnego ustalania w ramach tabeli zdefiniowanej w § 17 były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy strony powodowej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorcę ryzyka wynikającego z bankowego ustalenia wysokości kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu w istocie, poprzez ukształtowanie kursu waluty (...), określoną swobodę w zakresie ustalania wysokości jej zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanym postanowieniu § 17 jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania marży, a tym samym kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że postanowienia w tym zakresie były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interes powoda w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

W świetle powyższych okoliczności w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienie umowy w zakresie, w jakim dotyczy stosowania marży kupna/sprzedaży, dzięki czemu kursy kupna i sprzedaży mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostało uzgodnione indywidualnie z powodem. Tym samym, kształtowało jego zobowiązanie w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interes, a zatem miało charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiąza powoda.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy(...) dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie (...)

w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjmując, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Podnieść należy, że w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie(...) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy (...) należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy odstrasżający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty, czego zbadanie należy do tego sądu.

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że w ocenie Sądu wyeliminowanie z treści § 17 umowy elementów marży kupna i marży sprzedaży skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji. W świetle zapadłego w dniu 29 kwietnia 2021 r. orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie (...) częściowe wykreślenie warunku nie jest możliwe w przypadku, gdy dwie części warunku umowy są powiązane w taki sposób, że wykreślenie jednej części miałoby wpływ na istotę pozostałej części. Istota mechanizmu zawartego w § 17 umowy sprowadzała się właśnie do przeliczania waluty na kurs kupna lub sprzedaży w zależności czy chodziło o wypłatę, czy spłatę kredytu. Pozbawienie tego mechanizmu elementu marży w sposób istotny zaburza jego istotę, co w konsekwencji w świetle aktualnie dokonanej wykładni przez Trybunał powoduje konieczność eliminacji całego mechanizmu indeksacji.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu wyroku z dnia 08.06.2022 r. sygn. akt I ACa 825/21 wskazał, że „Zdaniem Sądu Apelacyjnego cytowane stanowisko (...) należy rozumieć w ten sposób, że czym innym jest (niedopuszczalna) modyfikacja niedozwolonego warunku umownego (co naruszałoby odstraszający cel dyrektywy), a czym innym podział warunku na kilka części, z których tylko jedna lub więcej ma niedozwolony charakter. Obowiązkiem sądu krajowego jest zbadanie czy taka, podlegająca usunięciu, część stanowi odrębny obowiązek kontraktowy i czy po jego wyeliminowaniu pozostała część warunku zachowuje sens. Te dwie przesłanki muszą być spełnione łącznie. Z przedstawionego stanowiska wynika, iż decydujące znaczenie czy ocenie złożonego, „wieloelementowego” warunku umownego ma to czy jego poszczególne części, „elementy” stanowią odrębne obowiązki kontraktowe, które mogą samodzielnie, niezależnie od siebie (w separacji) funkcjonować. Odnosząc powyższe do treści postanowień § 17 umowy stron należy uznać, że o ile nie powinno budzić wątpliwości, że ta ich część, która w pkt 2, 3 i 4 nawiązuje do średniego kursu NBP, jako kursu waluty, jest czytelna i może funkcjonować samodzielnie, o tyle problematyczna jest ocena, czy zawarte tam również zapisy o „marży” stanowią odrębne zobowiązanie umowne. W ocenie Sądu Apelacyjnego podstawową funkcją „marży” było kształtowanie kursu waluty (...), a nie wyłącznie ustalenie odrębnego wynagrodzenia Banku. Niewątpliwie bowiem istnienie i wysokość zobowiązania kredytobiorców zależały od zapisów dotyczących sposobu ustalania kursu wymiany waluty według kursu NBP, który jest podstawą do zastosowania korekty „marża”. Jest to zatem jedna klauzula waloryzacyjna, a sam zapis plus/minus marża” nie niesie w sobie żadnej treści kontraktowej. W tym miejscu należy podkreślić, że w polskim porządku prawnym w taki właśnie, a zatem całościowy, sposób były zawsze postrzegane klauzule waloryzacyjne. Za potrzebą takiej kompleksowej oceny wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 r. (sygn. V CSK 382/12), odrzucając odróżnienie części kursowej i części przeliczeniowej klauzuli waloryzacyjnej. Podobnie w wyroku z 4 kwietnia 2019 r. (sygn. III CSK 159/17) SN wskazał, że eliminacja klauzuli waloryzacyjnej obejmuje wszystkie postanowienia umowy, które się na nią składają, bowiem mogą one funkcjonować tylko łącznie. Co więcej nie można nie zauważyć, że do rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją 5622 wpisana jest klauzula o analogicznej treści („Kredytobiorca zobowiązuje się dokonywać spłaty kredytu, w wysokościach i terminach podanych w Załączniku nr I do Umowy - kalendarzu spłat na rachunek Banku nr: (...) (decyduje data wpływu na rachunek Banku), które będą zaliczane w następującej kolejności: należne opłaty i prowizje, odsetki umowne, kapitał kredytu i odsetki karne. Kwoty wskazane w kalendarzu spłat podane są w walucie kredytu. Spłaty dokonywane będą przez Kredytobiorcę w złotych, po uprzednim przeliczeniu spłaty wg kursu (...) Banku S.A. (kursu Banku). Kurs Banku jest to średni kurs złotego w stosunku do waluty kredytu opublikowany w danym dniu w prasie przez NBP, powiększony o zmienną marżę kursową Banku, która w dniu udzielenia kredytu wynosi 0,06. Marża kursowa może ulegać zmianom i jest uzależniona od rozpiętości kursów kupna i sprzedaży waluty kredytu na rynku walutowym”). W uzasadnieniu w sprawie sygn. akt: VI A 1600/12, Sąd Apelacyjny wskazywał wówczas, że ten element (marża) jest ściśle powiązany z określeniem tzw. „kursu banku”, gdzie jednym z jego części składowych jest właśnie zmienna marża, a z kolei dokonywane przez kredytobiorców spłaty rat kredytu podlegały uprzedniemu przeliczeniu (na złote) według „kursu banku”. Niezależnie od tego fragmentaryzacja postanowienia umownego i wyboru z niego tylko jednej jednostki redakcyjnej mogłoby spowodować, że treść takiej klauzuli wpisanej do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone byłaby niezrozumiała dla osób postronnych, jako wyrwana z szerszego kontekstu”. Dokonana w tamtej sprawie kontrola abstrakcyjna oczywiście nie zwalniała Sądów od przeprowadzenia kontroli indywidualnej w sprawie niniejszej. Taka kontrola też została przeprowadzona przez Sąd Okręgowy i zaaprobowana przez Sąd Apelacyjny, który przychylił się do poglądu zgodnie, z którym obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu w oznaczonych terminach spłaty stanowi główne świadczenie kredytobiorców (m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 9 maja 2019 r., sygn. akt I CSK 242/18 oraz 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17). Skoro bowiem klauzula waloryzacyjna wpływa na wysokość tego świadczenia, zatem wchodzi w zakres pojęcia głównego świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (tak też wyrok (...) z 20 września 2017 r., C-186/16, A., pkt 41, w którym uznano za określające główne świadczenie strony postanowienie o obowiązku spłaty kredytu w walucie obcej).”

Podkreślenia wymaga również to, że organem uprawnionym do interpretacji Dyrektyw Unijnych jest Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Dokonana przez Trybunał Sprawiedliwości wykładania wiąże zarówno sądy powszechne jak i Sąd Najwyższy.

W tym kontekście Sąd Okręgowy w O. nie podziela stanowisk judykatury dopuszczających możliwość wykonania opisanej umowy przy ustaleniu wartości (...) tylko przy przeliczeniu na PLN według kursu średniego NBP z pominięciem marż kupna i sprzedaży.

Eliminacja wyłącznie klauzul abuzywnych odnoszących się do mechanizmu indeksacji skutkowałaby tym, że przedmiotowa umowa w dalszym ciągu nadalaby się do wykonania, jednakże w umowie nie zostało w sposób precyzyjny określone oprocentowanie kredytu.

W umowie zostało ustalone oprocentowanie zmienne. Oprocentowanie stanowiło sumę marży banku oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 1,00 punktów procentowych do czasu przedstawienia prawomocnego wpisu hipoteki umownej na nieruchomości (§ 2 ust. 1 umowy). Sposób ustalania indeksu L3 został określony w § 8 umowy i odnosił się do stawki LIBOR 3 M (dla lokat międzybankowych trzymiesięcznych). Nie wskazano jednak jakiej waluty dotyczy LIBOR 3M. Wskaźnik ten jest publikowany osobno dla każdej z walut indeksacyjnych. Jest różny dla każdej z nich w tym samym okresie. W umowie bank nie wskazał, że dotyczy on (...). Nie sposób więc zastosować (...) z tej właśnie waluty. Wobec odpadnięcia mechanizmu indeksacji nie sposób domyślać się tej właśnie waluty, jako źródła odniesienia wskazanej stopy referencyjnej.

Z uwagi na brak sposobu określenia oprocentowania nie jest zachowany element odpłatności umowy kredytu, a ustalone raty w PLN nie dają się wyodrębnić. Eliminacyjny skutek pominięcia klauzul abuzywnych, przy zastosowanych zapisach umownych nie pozwala wykonywać umowy.

Sąd odstąpił od wcześniej wyrażonego poglądu, że umowa zawierająca tego rodzaju postanowienia, po usunięciu mechanizmu indeksacji może być wykonywana, ze względu na treść § 9 ust. 7 umowy „Wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, o której mowa w § 10 ust. 2, chyba że strony podejmą odmienne ustalenia w tym zakresie.” Powyższe postanowienie nie wskazuje wprost na rodzaj waluty, lecz jedynie na „walutę do której indeksowany jest kredyt”. W efekcie usunięcia mechanizmu indeksacji z umowy, kredyt przestaje być indeksowany do waluty obcej. W umowie nie występuje zapis do którego § 9 ust. 7 umowy odsyła. Z tego względu, strony umowy mogą domyślać się jedynie, że walutą o której mowa to (...). Umowa zawarta pomiędzy konsumentem, a przedsiębiorcą powinna być tak skonstruowana, aby zawierała precyzyjne i zrozumiałe postanowienia. W związku z powyższym nie może być wykonywana, ponieważ główne świadczenie stron – oprocentowanie kredytu nie może zostać określone w sposób jednoznaczny. W takiej sytuacji utrzymanie umowy jest niemożliwe.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowej umowy, aneks sporządzony do umowy nie wprowadził w niej skutecznych istotnych zmian. Dotyczył on jedynie zabezpieczenia hipotecznego umowy. Mechanizm indeksacji został w praktyce od początku uznany za bezskuteczny. Treść aneksu nie miała sanować go.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 189 k.p.c. przy zastosowaniu art. 385¹ k.c. Sąd w **punkcie sentencji III wyroku** ustalił, iż umowa kredytu nr (...) z dnia 14.09.2007 r. zawarta przez powoda z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w G. w dniu 21 września 2007 r. jest w całości ex tunc z mocy prawa nieważna, uznając, że wobec dalszego braku możliwości wykonywania umowy powód ma interes prawny w ustaleniu treści stosunku prawnego łączącego go z pozwanym.

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz na rzecz powoda kwotę 171.761,74 zł oraz 47.271,73 CHF, o czym orzekł jak w **punkcie I i II sentencji wyroku**.

Powyższa kwota stanowi sumą świadczeń uiszczonych przez powoda tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych od dnia zawarcia umowy do dnia 29.07.2013 r. w złotych oraz od 30.07.2013 r. do 28.06.2021 r. w (...). Powód w wskazanym okresie w walucie (...) dokonał spłat w łącznej wysokości 48.043 CHF, jednakże Sąd będąc związanym żądaniem pozwu nie mógł orzec kwoty wyższej niż dochodzona. Powód udokumentował żadaną kwotę zaświadczeniem wystawionym bezpośrednio przez bank, którego autentyczności pozwany nie podważył i nie

kwestionował wskazanych przez powoda wyliczeń (k.620). Z tego względu Sąd oparł na nim swoje ustalenia, co do wysokości należnego powodowi świadczenia. Dokonanie zsumowania wpłat dokonanych przez powoda nie stanowiło skomplikowanego działania matematycznego. Z tego względu Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości, finansów oraz rachunkowości jako nieistotny dla rozstrzygnięcia.

Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie (...), w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

Bezzasadne jest powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in. w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – jak w sprawie niniejszej.

Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na nieważność umowy nie była zobowiązana do takich spłat, a co najwyżej do zwrotu świadczenia nienależnego, jakim stała się wypłacona jej kwota kredytu.

Powód żądał zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 171.761,74 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

co do kwoty 121.311,15 zł od dnia 23.10.2021 r. do dnia zapłaty,

co do kwoty 50.450,59 zł od dnia 02.12.2021 r. do dnia zapłaty,

oraz od kwoty 47.271,73 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 23.10.2021 r. do dnia zapłaty i to żądanie zostało uwzględnione jedynie w części – co do zasądzenia odsetek za opóźnienie jednakże od innej daty początkowej. Żądanie powoda zostało uznane przez Sąd za zasadne od dnia 17 października 2023 r. tj. od dnia wydania wyroku. Z uwagi na skomplikowany charakter sprawy, konieczność pouczenia powoda przez Sąd o skutkach uznania umowy za nieważną, mnogość zarzutów oraz rozbieżność orzecznictwa pozwany dopiero po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego miał dostateczną wiedzę, która pozwalała pozwanemu na ocenę zasadności roszczeń powoda.

Należy tu podkreślić, iż rozwiązanie to nie statuuje powoda jako konsumenta w sytuacji gorszej niż innych uczestników obrotu. Jest ono właśnie konsekwencją wynikającą z uprzywilejowania jego pozycji, w wyniku której jednostronnym oświadczeniem może spowodować rozerwanie węzła prawnego albo też utrzymanie zobowiązania.

W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od kwoty 171.761,74 zł od dnia 17.10.2023 r. do dnia zapłaty, **o czym orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku** oraz od kwoty 47.271,73 CHF od dnia 17.10.2023 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł w **punkcie II sentencji wyroku**, zaś w pozostałym zakresie żądanie o zasądzenie odsetek oddalił, o czym orzekł w **punkcie IV sentencji wyroku**.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powoda w całości. Powód uległ swemu żądaniu w nieznacznym zakresie tj. odnośnie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 121.311,15 zł od dnia 23.10.2021 r. do dnia 16.10.2023 r., od kwoty 50.450,59 zł od dnia 02.12.2021 r. do dnia 16.10.2023 r. oraz od 47.271,73 CHF od dnia 23.10.2021 r. do dnia 16.10.2023 r.

Koszty procesu po stronie powoda obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł), opłatę za pełnomocnictwa (17 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (adwokata) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (10.800 zł).

O odsetkach od zasądzonych kosztów procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 11.817 zł, o czym orzekł jak w **punkcie V sentencji wyroku.**